

12 בנובמבר 2018

לכבוד
ח"כ ניסן סלונימסקי
יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט

הנדון: הצעת חוק העונשין (תיקון) – גזר דין עונש מוות למורשע ברצח בנסיבות טרור) - התשע"ח
2017 -

עונש המוות עומד בניגוד מוחלט לערכיה של מדינת ישראל, וחותר תחת יסודותיה המוסריים של החברה האנושית. הוא סותר את חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שכן הוא מרוקן מתוכן את זכויות האדם החוקתיות לכבוד ולחיים.¹ הוא גם מנוגד למשפט הבינלאומי, אליו מחוייבת מדינת ישראל. תהא אשר תהא חומרת העבירה המיוחסת לאדם, לא יכולה להיות בשום מקרה הצדקה לנטילת חייו. אכן, קשה לתאר פגיעה חמורה יותר בזכויות האדם, מאשר הוצאתו של אדם להורג על ידי המדינה.

ההליך השיפוטי אמור לשקף את מחוייבות החברה לעקרונות יסוד של משפט ומוסר, ואת שאיפותיה הנישאות ביותר לעשיית צדק. הוא אמור לשמש מסגרת לליבון הקווים האדומים בין המותר לאסור, ולהתוויית דמות החברה כחברה מכבדת זכויות אדם. עונש המוות בוגד בעקרונות עילאיים אלו, והופך את ההליך השיפוטי לכלי אלימות בידי השלטון. ההליך המשפטי בבתי המשפט הצבאיים אינו שונה בכך.

זאת ועוד. מערכת המשפט, ככל מערכת אנושית, אינה חסינה מפני טעויות. גם אילו ניתן היה להצדיק את השימוש בעונש המוות מהבחינה המהותית, הרי שדי בחשש, שמא אדם אחד יומת על לא עוול בכפו, כדי לפסול ענישה אכזרית ובלתי הפיכה זו.

עונש המוות אף מנוגד למסורת היהודית, השמה בראש מעייניה את הערך העליון של קדושת החיים. מתוך אותה מחויבות בלתי מתפשרת לערך האדם, חכמי המשנה לא נחה דעתם, עד אשר ביטלו בפועל את השימוש בעונש המוות, בהכרזים: "סנהדרין שהורגת אחד לשבעים שנה נקראת חובלנית" (תלמוד בבלי, מסכת מכות, דף ז עמוד א).

כידוע, ניתן לספור על יד אחת את המקרים בהם החוק הישראלי מתיר הטלת עונש מוות. בכל ההיסטוריה של מדינת ישראל, הוא בוצע רק פעם אחת. בדוחות של מדינת ישראל לאו"ם על יישום האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, התגאתה המדינה, בצדק, על מיעוט השימוש בעונש המוות, ועל מדיניות התביעה להימנע מלבקש את הטלתו אף במקרים החמורים ביותר.

¹ ראו לעניין זה: אהרון ברק "הקונסטרוקציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי-היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי (המהותי והדיוני)" **מחקרי משפט** יג 5, 19 (1996): "...יש מקום להעלות את השאלה, אם עונש מוות – אם יוטל על-ידי המחוקק בעתיד – יעבור את פסקת ההגבלה. קיימת ספרות השוואתית השוללת אפשרות זו. על-פיה, חקיקה בדבר עונש מוות עשויה להיכשל בכל אחת מהתחנות של פסקת ההגבלה. קשה יהיה לנו במיוחד לעבור את הדרישה כי אין הפגיעה למעלה מן המידה הדרושה".

לא זו בלבד שהצעת החוק שבנדון מבקשת להקל על בית המשפט בגזירת עונש מוות, בכך שמספיק שיימצא רוב של שופטים כדי לגזור מוות על נאשם, מבלי להזדקק להסכמה פה אחד, מוסיפים המבקשים לתקן את החוק כדי שלא ניתן יהיה להמתיק את העונש. תיקון זה נוגד את חובותיה של ישראל לפי דין הבינלאומי, ולא עומד בחובה המוטלת בסעיף 6 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות.

לאור כל זאת, אנו פונים אליכם להימנע מחקיקת התיקון המוצע.

בברכה,

רוני פלי, עו"ד